

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ**

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

ՎԱՐՈՒՅԹԻ ԸՆԴԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

28 նոյեմբերի 2023 թվական

ք.Երևան

Ուսումնասիրելով թիվ ՍԴ1/0109/01/23 քրեական վարույթի ընդդատության հարցը լուծելու համար Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահին ուղարկելու մասին Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանի՝ 2023 թվականի նոյեմբերի 17-ի որոշումը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց Ի

Վարույթի դատավարական նախապատմությունը.

1. 2023 թվականի հոկտեմբերի 3-ին Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանում ստացվել է Երեմ Մանվելի Շաբոյանի վերաբերյալ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 525-րդ հոդվածի 5-րդ մասով թիվ 90577423 (ՍԴ1/0109/01/23) քրեական վարույթը:

Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2023 թվականի հոկտեմբերի 9-ին որոշում է կայացրել թիվ ՍԴ1/0109/01/23 քրեական վարույթն ստանձնելու և 2023 թվականի հոկտեմբերի 19-ին նախնական դատալսումներ նշանակելու մասին:

2. Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2023 թվականի նոյեմբերի 1-ին՝ նախնական դատախազների ընթացքում, որոշում է կայացրել քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխելու և վարույթը Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան ուղարկելու մասին:

3. Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանը 2023 թվականի նոյեմբերի 17-ին որոշում է կայացրել թիվ ՍԴ1/0109/01/23 քրեական վարույթը Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահին ուղարկելու մասին՝ ընդդատության հարցը լուծելու համար:

4. Քրեական վարույթը Վճռաբեկ դատարանում ստացվել է 2023 թվականի նոյեմբերի 23-ին:

Ընդդատության վերաբերյալ հարցը լուծելու համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.

5. 2023 թվականի սեպտեմբերի 18-ի որոշմամբ մեղադրյալ Ե.Շաքոյանի նկատմամբ հանրային քրեական հետապնդում է հարուցվել հանրորեն վտանգավոր այն արարքի համար, որ *«նա, ՀՀ կառավարության՝ 27.09.2020թ. թիվ 1586-Ն որոշմամբ Հայաստանի Հանրապետությունում հայրաքաղաքում «Ռազմական դրության» պայմաններում՝ 05.10.2020թ-ին զորահավաքային զորակոչով զորակոչված լինելով ՀՀ զինված ուժեր, ՀՀ ՊՆ 73128 զորամասում ծառայության նշանակվելուց հետո, մարտական կիրառման շրջանից 2020 թվականի հոկտեմբերի 06-ին վերադարձել է զորամասի մշտական տեղակայման վայր, հանձնել իրեն ամրակցված զենք-զինամթերքը, ինքնակամ թողել է զորամասը, միայն 2020 թվականի նոյեմբերի 15-ին ներկայացվել է վարույթն իրականացնող մարմին՝ այդ կերպ ծառայությունից բացակայելով մեկ ամսից (240 ժամից) ավելի տևողությամբ»¹:*

6. Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը 2023 թվականի նոյեմբերի 1-ի որոշմամբ արձանագրել է. *«(...) Սույն գործով վարույթի մասնավոր մասնակից է հանդիսանում մեղադրյալ Երեմ Մանվելի*

¹ Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 2, թերթեր 225-226:

Շաբոյանը, ով բնակվում է Դաւրաբանի սպասարկման տարածքից դուրս՝ Արարատի մարզի Հովրաշապ գյուղում, քրեական վարույթով վկաներից 2-ը՝ բնակվում է Երևան քաղաքում, իսկ 1-ը՝ Սյունիքի մարզի Կապան քաղաքում: Այսինքն՝ վարույթին օժանդակող անձանց մեծամասնությունը բնակվում են Երևան քաղաքի առաջին արյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դաւրաբանի դատական տարածքում, իսկ մեղադրյալ Երեմ Մանվելի Շաբոյանը ևս բնակվում է հիշյալ դատական տարածքին մոտ բնակավայրում:

Վարույթով որպէս հանրային մեղադրող ներգրավված է Սյունիքի կայագործի զինվորական դատախազի տեղակալ Ս.Խաչատրյանը, ով չի առարկել ներկայացված տարածքային ընդդատությունը փոփոխելու հարցի շուրջ:

Այսպիսով, Դաւրաբանն արձանագրում է, որ սույն քրեական վարույթով մեղադրյալ Երեմ Մանվելի Շաբոյանը և վկաների մեծամասնությունը բնակվում են Սյունիքի մարզի առաջին արյանի դաւրաբանի դատական տարածքից դուրս:

Տարածքային ընդդատության փոփոխման միջնորդություն է ներկայացրել մեղադրյալ Երեմ Մանվելի Շաբոյանը:

Այսինքն՝ Դաւրաբանն արձանագրում է, որ քրեական գործի տարածքային ընդդատությունը փոխելու՝ Օրենսգրքի 261-րդ հոդվածի 5-րդ մասով նախատեսված անհրաժեշտ երկու պայմանները միաժամանակ առկա են:

Ավելին՝ Դաւրաբանի գնահատմամբ քրեական դատավարության արդյունավետ կազմակերպման, քրեական վարույթի արագ, լրիվ և օբյեկտիվ բնության նկատառումներից ելնելով՝ սույն քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխելն անհրաժեշտություն է:

Այսպիսով, ելնելով սույն քրեական գործի առանձնահատկություններից, Դաւրաբանը գտնում է, որ քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը պետք է փոփոխել և վարույթն ուղարկել Երևան քաղաքի առաջին արյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դաւրաբան, քանի որ քրեական վարույթով մեղադրյալ Երեմ Մանվելի Շաբոյանը բնակվում է այդ դաւրաբանի դատական տարածքին մոտ բնակավայրում, իսկ վկաների մեծամասնությունը բնակվում է հենց այդ դաւրաբանի դատական տարածքում, ավելին՝ սույն դեպքում տարածքային

ընդդարձության փոփոխումը թիու՛մ է նաև արդարադարձության արդյունավետության շահերից: (...)»²:

7. Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանը 2023 թվականի նոյեմբերի 17-ի որոշմամբ արձանագրել է. «(...) *Ինչպես [Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի] որոշումից, այնպես էլ քրեական գործի նյութերից երևում է, որ վարույթի մասնավոր մասնակիցը՝ մեղադրյալ Երեմ Շաբոյանը, բնակվում է Արարատի մարզի Հովսեփաշատ գյուղում, վկաներից մեկը բնակվում է Սյունիքի մարզի Կապան քաղաքում, իսկ մյուս երկու վկաները բնակվում են Երևան քաղաքում: Այսպիսով, վարույթի չորս մասնակիցներից երկուսը բնակվում են Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանի դատական փարածքում, իսկ մյուս երկուսը՝ այդ փարածքից դուրս:*

Այս համարեքստում, հարկանշական է, որ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 261-րդ հոդվածի 5-րդ մասի տառացի մեկնաբանությունից երևում է, որ վարույթի փարածքային ընդդարձությունը փոխելու համար ոչ թե անհրաժեշտ է, որ միայն վկաների մեծամասնությունը բնակվի առաջին ատյանի մեկ այլ դատարանի դատական փարածքում, այլ վարույթի մասնավոր մասնակիցների և վկաների մեծամասնությունը բնակվի առաջին ատյանի մեկ այլ դատարանի դատական փարածքում:

(...) Նման պայմաններում՝ անհրաժեշտ է արձանագրել, որ սույն գործով մասնավոր մասնակիցների և վկաների մեծամասնությունը չի բնակվում Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանի դատական փարածքում: (...)»³:

Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահի հիմնավորումները և եզրահանգումը.

8. Սույն վարույթով բարձրացված իրավական հարցը հետևյալն է. հիմնավոր է արդյո՞ք Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի

² Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 3, թերթեր 32-34:

³ Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 3, թերթեր 44-46:

կողմից թիվ ՄԴ-1/0109/01/23 քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխելու և քրեական վարույթը Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան ուղարկելու մասին որոշումը:

9. ՀՀ Սահմանադրության 63-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *«Յուրաքանչյուր ոք ունի անկախ և անաչառ դատարանի կողմից իր գործի արդարացի, հրապարակային և ողջամիտ ժամկետում քննության իրավունք»:*

10. «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *«Յուրաքանչյուր ոք, (...) նրան ներկայացված ցանկացած քրեական մեղադրանքի առնչությամբ, ունի օրենքի հիման վրա սրեղծված անկախ ու անաչառ դատարանի կողմից ողջամիտ ժամկետում արդարացի և հրապարակային դատաքննության իրավունք»:*

11. Վճռաբեկ դատարանը *Գևորգ Հարությունյանի* գործով իրավական դիրքորոշում է ձևավորել այն մասին, որ *«(...) Գործերի պարշաճ ընդդատությունը, որպես արդար դատաքննության անհրաժեշտ բաղկացուցիչ, հիմնարար իրավական արժեք է: Դրա հիմնարար բնույթը բխում է արդար դատաքննության ինստիտուցիոնալ տարրից՝ անկախ, անկողմնակալ, իրավասու և օրենքի հիման վրա սրեղծված դատարան ապահովելու պետության պոզիտիվ պարտականությունից: Իսկ այդ պարտականությունն իր հերթին, ըստ էության, ամրագրված է Հայաստանի Հանրապետության իրավական համակարգում բարձրագույն իրավաբանական ուժ ունեցող այնպիսի նորմատիվ ակտերում, ինչպիսիք են ՀՀ Սահմանադրությունը (...), Քաղաքացիական և քաղաքական իրավունքների մասին միջազգային դաշնագիրը (14-րդ հոդված) և «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիան (6-րդ հոդված): (...)*

Պարշաճ ընդդատության հիմնարար իրավական նշանակությունն այն է, որ յուրաքանչյուր կոնկրետ քրեական գործը քննող դատարանի որոշման հստակ կանոնների առկայությունը և դրանց կանխապեսելի գործադրումն անհրաժեշտ պայման են կողմնակի դիրքորդի մոտ այնպիսի համոզմունք ձևավորելու համար, որ տվյալ կոնկրետ քրեական գործը քննող դատարանը և դատավորը

նախադրամատերվածություն չունեն, և ավյալ գործը վարույթ ընդունելիս սուբյեկտիվիզմն ու կամայականությունը բացառված են եղել:

Այսպիսով, քրեական գործերի ընդդատության որոշման հսկակ, կամայականությունը բացառող կանոնների առկայությունը և գործադրումը պարտադիր նախապայման են արդարադատության մատչելիության պարզաճ երաշխավորման համար (...)⁴:

12. ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 261-րդ հոդվածի 5-րդ մասի համաձայն՝ «Տարածքային ընդդատությունը բոլոր մեղադրյալների համաձայնությամբ կարող է փոխվել, եթե վարույթի մասնավոր մասնակիցների և վկաների մեծամասնությունը բնակվում է առաջին ատյանի մեկ այլ դատարանի դատական տարածքում: Ընդդատությունը փոխելու որոշումն ընդունում է մեղադրանքը քննող դատարանը»:

13. Սույն վարույթի նյութերի ուսումնասիրությունից երևում է, որ՝

- Մեղադրյալ Ե.Շաբոյանը նախնական դատալսումների ժամանակ միջնորդել է քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխել և վարույթն ուղարկել իր բնակության վայրին մոտ դատարան⁵:

- Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը, փաստելով, որ մեղադրյալ Ե.Շաբոյանը բնակվում է Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի սպասարկման տարածքից դուրս, իսկ վարույթին օժանդակող անձանց մեծամասնությունը՝ Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանի դատական տարածքում որոշում է կայացրել քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխելու և վարույթը Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան ուղարկելու մասին՝ այն հիմնավորմամբ, որ սույն քրեական վարույթով մեղադրյալ Ե.Շաբոյանը և վկաների մեծամասնությունը բնակվում են Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի դատարանի դատական տարածքից դուրս⁶:

⁴ Տե՛ս Վճռաբեկ դատարանի՝ Գևորգ Հարությունյանի գործով 2011 թվականի հուլիսի 13-ի թիվ ԵԿԴ/0211/01/10 որոշումը, կետեր 15-16:

⁵ Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 3, դատական նիստի արձանագրություն, թերթ 31:

⁶ Տե՛ս սույն որոշման 6-րդ կետը:

- Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանն արձանագրելով, որ սույն վարույթի մասնավոր մասնակիցների և վկաների մեծամասնությունը չի բնակվում Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանի դատական տարածքում՝ գտել է, որ վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխելու հիմքն առկա չէ⁷:

14. Սույն վարույթի փաստական հանգամանքները գնահատելով վերոշարադրյալ իրավադրույթների և իրավական դիրքորոշումների լույսի ներքո՝ հարկ է արձանագրել, որ Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանը քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը մեղադրյալի միջնորդությամբ փոխելիս և վարույթը Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան ուղարկելիս չի պահպանել ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 261-րդ հոդվածի 5-րդ մասի պահանջները: Մասնավորապես, ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգիրքը որպես վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխելու պարտադիր պայման է նախատեսում ոչ թե վարույթի մասնավոր մասնակիցների և վկաների մեծամասնության **տվյալ առաջին ատյանի դատարանի դատական տարածքից դուրս**, այլ **առաջին ատյանի մեկ այլ դատարանի դատական տարածքում** բնակվելը:

14.1. Սույն քրեական վարույթի նյութերի ուսումնասիրությունից երևում է, որ մեղադրյալ Ե.Շաբոյանի հաշվառման և բնակության վայր նշված է Արարատի մարզը, պաշտպան Հ.Խաչատրյանի և վկա Ա.Սաֆարյանի հաշվառման և բնակության վայր՝ Սյունիքի մարզը, վկաներ Ա.Վարդանյանի և Ս.Բեքոյանի հաշվառման հասցեն թեև նշված է Երևան քաղաքը⁸, սակայն, ըստ վարույթի նյութերի, վերջիններս գինվորական ծառայություն են իրականացնում Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի դատական տարածքում⁹: Հետևաբար, սույն վարույթով չի հաստատվում, որ **վարույթի մասնավոր մասնակիցների և վկաների մեծամասնությունը** բնակվում է Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարանի

⁷ Տե՛ս սույն որոշման 7-րդ կետը:

⁸ Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 2, թերթ 281:

⁹ Տե՛ս վարույթի նյութեր, հատոր 2, թերթեր 205-209, 212, 216:

դատական տարածքում: Նման պայմաններում գտնում եմ, որ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 261-րդ հոդվածի 5-րդ մասով սահմանված՝ քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխելու օրենսդրական հիմքը բացակայում է:

15. Ամփոփելով՝ գտնում եմ, որ Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանի կողմից թիվ ՍԴ1/0109/01/23 քրեական վարույթի տարածքային ընդդատությունը փոխելու և քրեական վարույթը Երևան քաղաքի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության քրեական դատարան ուղարկելու մասին որոշումը հիմնավոր չէ:

Վերոգրյալի հիման վրա և ղեկավարվելով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 263-րդ հոդվածի 6-րդ մասով՝

Ո Ր Ո Շ Ե Ց Ի

Երեմ Մանվելի Շաբոյանի վերաբերյալ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 525-րդ հոդվածի 5-րդ մասով թիվ ՍԴ1/0109/01/23 քրեական վարույթն ընդդատյա է Սյունիքի մարզի առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության դատարանին:

ՀԱՄԼԵՏ ԱՍԱՏՐՅԱՆ